

**ПЛАН-КОНСПЕКТ (КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЇ)
проведення заняття зі службової підготовки
з гуманітарної підготовки**

Національний університет цивільного захисту України

Тема: Практичні питання забезпечення гендерної рівності в секторі безпеки і оборони України

Навчальна мета: підвищення рівня знань та професійних навичок особового складу університету

Час проведення: 1 година   **Місце проведення:** згідно розкладів

Навчально-матеріальне забезпечення: план-конспект

Нормативно-правові акти та література:

1. Гендерний аналіз, словник та тезаурус EIGE. URL: <https://eige.europa.eu/thesaurus/terms/1143>.
2. Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2025 року

Порядок проведення заняття:

1. Організаційні заходи – **5 хв.:**
перевірка присутніх; оголошення теми і мети заняття.
2. Контроль знань – **5 хв.:**
перевірка засвоєння раніше пройденого матеріалу.
3. Викладення матеріалу теми – **40 хв.**

Питання, які вивчатимуться:

1. Методи та інструменти забезпечення гендерної рівності: можливість їх застосування у діяльності сектору безпеки і оборони України
2. Гендерно чутливі комунікації.

Питання та їх стислий зміст	Методичні вказівки
<p style="text-align: center;">Методи та інструменти забезпечення гендерної рівності: можливість їх застосування у діяльності сектору безпеки і оборони України</p> <p>1. Для реалізації принципів гендерної рівності використовуються різні методи та інструменти впровадження політики гендерної направленості. Однією із інституцій, яка займається розвитком, упорядкуванням та застосуванням інструментів, є Європейський інститут гендерної рівності (EIGE – European Institute of Gender Equality), який працює як незалежний орган в рамках політики та ініціатив Європейського Союзу.</p> <p>Європейський парламент та Рада Європейського Союзу визначили основи цілей та завдань Інституту у своєму Регламенті про заснування та призначили йому центральну роль у вирішенні проблем та сприяння рівності між жінками та чоловіками в Євросоюзі. Підтримка кращої інформованості щодо вироблення політики EIGE сприяє просуванню гендерної рівності в Європі шляхом надання експертизи високого рівня Європейській комісії, Європейському парламенту, державам-членам та країнам, що розширюють діяльність в напрямку досягнення гендерної рівності.</p> <p>2. Наявність інституційного механізму є запорукою ефективності реалізації єдиної державної політики із застосуванням методів та інструментів впровадження гендерної рівності. Під інституційним механізмом розуміється сукупність взаємозв'язків між формальними та неформальними інститутами, а також організаціями, які сприяють реалізації принципів демократичного врядування, забезпечують узгодження та коригування інтересів різних суспільних груп, координацію спільної діяльності на шляху досягнення задекларованих цілей розвитку держави (регіону).</p> <p>Інституційний механізм формування та реалізації державної гендерної політики в органах виконавчої влади та місцевого самоврядування забезпечується роботою:</p> <ul style="list-style-type: none"> уповноважених осіб (координаторів); консультативно-дорадчих органів; радників з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків; відповідальних структурних підрозділів. <p>3. Завдяки наявності та роботі інституційних механізмів забезпечення гендерної рівності, органи виконавчої влади та місцевого самоврядування здатні реалізовувати покладені на них повноваження та завдання у межах своєї компетенції.</p> <p>Ст.7 Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» визначає органи, установи та організації, наділені повноваженнями у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, а ст.12 містить положення, що стосуються формування та функціонування інституційного механізму забезпечення гендерної рівності на національному та місцевому рівнях. На виконання Закону приймаються національні програми і плани дій, які в комплексі формують державну гендерну політику.</p> <p>Відповідно до вимог Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325, затвердженого розпорядженням Кабінету</p>	<p>Прочитати</p> <p>Дати під запис</p> <p>Прочитати</p>

Міністрів України від 24.02.2016 року № 113-р (у редакції розпорядження Кабінету Міністрів України від 05.09.2018 № 637-р), складові сектору безпеки і оборони задіяні до реалізації його заходів як відповідальні виконавці, так і співвиконавці.

4. Кожне відомство виконує завдання Національного плану дій шляхом:

- організації та забезпечення функціонування Робочої групи з питань реалізації Резолюції РБ ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» (за участю представників структурних підрозділів військових формувань, правоохоронних та розвідувальних органів, органів спеціального призначення з правоохоронними функціями (далі – військові формування і правоохоронні органи));

- розробки відповідних відомчих планів на відповідні роки;

- у рамках партнерства Україна – НАТО включення Цілі партнерства G0013 «Гендерні перспективи»²⁰⁵, яку оновлено у вересні 2018 року (відповідно до пропозицій НАТО). Ціль спрямована на посилення гендерного чинника в діяльності Збройних Сил України, а також в участі національних контингентів та персоналу в операціях і місіях за сприяння НАТО.

Впровадження гендерної політики в діяльність сектору безпеки і оборони України забезпечується шляхом підбору кандидатур та призначення радників і радниць з гендерних питань, зокрема на громадських засадах. Радники і радниці з гендерних питань призначені з числа особового складу відповідними наказами керівників структурних підрозділів відомств, їх безпосередньо підпорядкованих підрозділів, ВВНЗ, установ (закладів) культури та родах (видах) військових формувань і правоохоронних органів.

Забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків у діяльності сектору безпеки і оборони України здійснено внесенням змін до законодавчих та нормативно-правових актів, якими:

- закріплено принцип проходження жінками військової служби на рівних засадах із чоловіками, зокрема, рівний доступ до посад і військових звань та рівний обсяг відповідальності під час виконання обов'язків військової служби;

- військовослужбовицям надано доступ до всіх військово-облікових спеціальностей рядового, сержантського і старшинського складу, зокрема і «бойових»;

- військовослужбовиці можуть призначатися на всі офіцерські посади, крім тих, на які розповсюджуються законодавчі обмеження з урахуванням можливих ризиків для їх здоров'я, зокрема репродуктивного.

5. Урахування гендерних підходів у системі підготовки кадрів для сектору безпеки і оборони України реалізовано шляхом скасування обмеження прийому осіб жіночої статі на навчання у ВВНЗ, ВНП ЗВО та ЗВО системи МВС.

Здійснюється прийом жінок за спеціальностями підготовки відповідно до військово-облікових спеціальностей, визначених у переліку військових посад осіб офіцерського складу Збройних Сил України, які можуть бути заміщені військовослужбовицями. За результатами вступної кампанії 2019 року кількість жінок, зарахованих на навчання у ВВНЗ та ВНП ЗВО, становить понад 17% (від загальної кількості зарахованих на навчання).

Гендерну тематику включено у:

- ВВНЗ у програми навчальних дисциплін гуманітарного спрямування;

- триває реалізація «пілотного проєкту» щодо уніфікованого підходу з

Дати під запис

Прочитати

урахуванням гендерної складової у навчальних програмах ВВНЗ (ВІКНУ та НУОУ);

- систему підвищення кваліфікації особового складу в навчальних програмах, спрямованих на розвиток військової кар'єри, підвищення кваліфікації та фахових програм підготовки перед розгортанням військових операцій, а саме:

- у програмах курсів підготовки військовослужбовців сержантського і старшинського складу;

- у програмах підготовчих курсів національного персоналу (військових спостерігачів та штабних офіцерів місії ООН);

- у програмах курсів цивільно-військового співробітництва та захисту цивільного населення.

Гендерно чутливі комунікації

1. Виклики безпеці людини, суспільства і держави в сучасному світі істотно змінилися, зокрема акцент змістився у комунікативно-консцієнтальну (смыслову) сферу. Саме з цих причин планування комунікацій має відбуватися так само, як і планування будь-якої іншої діяльності безпекових і державних інституцій. Розуміння такого стану справ поступово приходить і на державному рівні.

2. Так, у Воєнній доктрині України і Доктрині інформаційної безпеки України зафіксовано поняття **стратегічні комунікації** – «скоординоване і належне використання комунікативних можливостей держави – публічної дипломатії, зв'язків із громадськістю, військових зв'язків із громадськістю, інформаційних та психологічних операцій, заходів, спрямованих на просування цілей держави». Ключовими в наведеному визначенні є слова координація і комунікація. Саме створення та впровадження єдиної стратегії комунікацій безпекових інституцій визнається Воєнною доктриною України одним із шляхів формування національних оборонних спроможностей та необхідною передумовою ефективного розвитку сектору безпеки і оборони України в сучасних умовах.

Гендерно чутливі комунікації – комунікації, які ґрунтуються на принципі визнання цінності рівних можливостей прав та обов'язків жінок і чоловіків, що демонструє повагу до інаковості комунікантів.

Інтолерантні гендерні комунікації – комунікації, що спрямовані на приниження гідності людини або спільнот, невизнання права бути «іншим»; демонстрація переваг власної ціннісної, зокрема гендерної, системи над іншими.

Гендерно чутливий інститут сектору безпеки і оборони – інститут, що задовольняє конкретні потреби різноманітних груп жінок і чоловіків, хлопців і дівчат у галузі безпеки та правосуддя й сприяє повній та рівноправній участі жінок і чоловіків у цій діяльності.

Інформація щодо гендерної чутливості інституту сектору безпеки і оборони може бути отримана з таких джерел:

- звіти вітчизняних та іноземних наглядових органів, а також органів із розгляду скарг;

- звіти місцевих і міжнародних неурядових організацій (далі – НУО);

- усі доступні опитування громадської думки або картки обліку громадян;

- опитування громадськості, місцевих та міжнародних НУО; • мініопитування;

- опитування співробітників інституту секторів безпеки і оборони,

Прочитати

Дати під запис

<p>відповідальних за діяльність з інформування громадськості;</p> <ul style="list-style-type: none"> • аналіз цілей, місії та стратегії інституту секторів безпеки і оборони щодо взаємодії з громадськістю, які позиціоновані на офіційних сайтах; • опитування фокус-груп або певних прошарків суспільства; • розгляд порядку денного і протоколів засідань, що проводяться установою секторів безпеки і оборони спільно з громадськістю (зокрема дані осіб, залучених до консультації); • пошук доказів, що установа секторів безпеки і оборони враховує інтереси громадськості в програмах навчання та практичній діяльності. <p>Останніми роками змінилися норми суспільно-політичного й ділового мовлення – є підстави говорити про фемінізацію сучасної української мови: постійно зростає кількість жіночих іменувань, відповідно до збільшення кількості жінок у різних сферах діяльності, зокрема у секторі безпеки і оборони України. Тож важливо інтегрувати питання гендерно чутливих комунікацій у доктрини, політику, положення інститутів сектору безпеки і оборони України; планувати та координувати гендерно чутливі комунікації як на рівні державної, так й міжвідомчої взаємодії, ураховуючи аспекти гендерної чутливості; внести зміни до установчих документів безпекових інституцій щодо закріплення офіційного вживання фемінітивів на позначення професій, посад та військових звань.</p>	Прочитати
--	-----------

4. Закріплення вивченого матеріалу – **5 хв.**

5. Підбиття підсумків – **5 хв.:**

Питання для закріплення:

- 1) Дайте визначення поняття «Інституційні механізми»;
- 2) Які основні цілі впровадження засад гендерної рівності ви можете назвати?